

Νίκος Στραβελάκης

Δημοσιεύθηκε πρόσφατα στην Παντιέρα [άρθρο του σ. Κοσμά](#) αναφορικά με το περιεχόμενο της αντιπαράθεσης ανάμεσα σε διαφορετικές τάσεις στο πρόσφατο συνέδριο του NAP. Ο σ. Κοσμάς, που είναι από τα μέλη του NAP που υπέγραψαν το κείμενο της «μειοψηφίας», μου κάνει την τιμή να αναφερθεί στο δικό μου άρθρο για το θέμα. Δεν θα του απαντούσα αφού δεν κάνει κάποιο πολιτικό σχόλιο ούτε για το άρθρο μου ούτε γενικότερα και απλά περιορίζεται στο να αποδείξει ότι η «μειοψηφία» υφίσταται άδικες κατηγορίες. Όμως σε αυτό το πλαίσιο αναφέρει κάπου ότι το άρθρο μου είναι «κακόβουλο». Κλείνει μάλιστα την παρέμβασή του με την έκκληση να «καταπολεμήσουμε το πνεύμα ...των φαινομένων έκπτωσης της πολιτικής συζήτησης σε χαρακτηρισμούς, προσωπικές επιθέσεις». Επειδή η κριτική μου απευθύνεται τόσο στη πλειοψηφία όσο και τη μειοψηφία και κυρίως επειδή δεν έχω κάνει κάποιο χαρακτηρισμό για κανένα είμαι αναγκασμένος να ακολουθήσω την έκκλησή του και να του απαντήσω.

Ο σ. Κοσμάς μοιάζει να έχει διαβάσει το μισό άρθρο μου και ως αποτέλεσμα αποσπά συμπεράσματα ανεξάρτητα από την συνολική αναλυτική τους βάση. Η κριτική μου στο NAP αφορά το γεγονός ότι τόσο η «μειοψηφία» όσο και η «πλειοψηφία» αποδέχονται τη θεωρία του «ολοκληρωτικού καπιταλισμού» και μάλιστα με ιδιότυπο τρόπο. Ιδιότυπο γιατί έχουν περιορίσει τον «ολοκληρωτικό καπιταλισμό» στην παραδοσιακή θεωρία του Ιμπεριαλισμού. Στο κείμενο της μειοψηφίας το συμπέρασμα προκύπτει από την εκτίμηση ότι ο νεοφιλελευθερισμός ηττήθηκε και αντικαταστάθηκε από τον οικονομικό προστατευτισμό. Σε μια καπιταλιστική οικονομία που κυριαρχείται από μονοπώλια, σύμφωνα τόσο με την «πλειοψηφία» όσο και με τη «μειοψηφία» του NAP, αυτό σημαίνει ότι ο σ. Κοσμάς και οι υπόλοιποι συντάκτες του κειμένου της μειοψηφίας αποδέχονται ως ισχύουσα την θεωρία του Ιμπεριαλισμού των Hilferding και Λένιν. Ολοκληρωτικός καπιταλισμός και οικονομικός προστατευτισμός δεν γίνεται να συμβαδίζουν, πως να το κάνουμε. Δεν γίνεται να υπάρχουν πολυεθνικά – πολυκλαδικά μονοπώλια σε κλειστά σύνορα. Αγαπητέ σ. Κοσμά δεν μπορείτε να υποστηρίζεται μια εσωτερικά αντιφατική θέση και μετά να κατηγορείτε τους άλλους ότι σας διαστρεβλώνουν.

Από το αναλυτικό σχήμα του Ιμπεριαλισμού προκύπτει και το βασικό συμπέρασμα του κειμένου της μειοψηφίας. Δηλαδή ότι, η αστική πολιτική έχει διαχωρισθεί στις κορυφές ανάμεσα σε παραδοσιακούς φιλελεύθερους οπαδούς της παγκοσμιοποίησης και ρατσιστές, εθνικιστές και νεοφασίστες που «χτυπούν» τον προϋπάρχοντα καπιταλισμό, με ανάλογο τρόπο με τον οποίο ο Χίτλερ χτυπούσε το γερμανικό καπιταλισμό για να τον υπηρετήσει και αναδιατάξει επί το ποιοτικά αντιδραστικότερο» (από το κείμενο της μειοψηφίας). Άρα οι υποτιθέμενες «κοσμοϊστορικές» αλλαγές που μεσολάβησαν ανάμεσα στον Ιμπεριαλισμό του Λένιν και το σήμερα και επικαλείται ο σ. Κοσμάς στο άρθρο του, δεν είναι και τόσο συνταρακτικές. Αντιθέτως, έχουν ιστορικό ανάλογο στην Ευρώπη του μεσοπολέμου σύμφωνα με το κείμενο που ο ίδιος έχει υπογράψει και υπερασπίζεται. Με αυτή τη λογική δεν φταίω εγώ που συγκρίνω την επιχειρηματολογία της «μειοψηφίας» με το «Ενωμένο Μέτωπο της Εργατικής Τάξης Ενάντια στο Φασισμό» που εισηγήθηκε ο Georgi Dimitrov στις 2 Αυγούστου 1935. «Φταίνε» οι ίδιοι οι συντάκτες του κειμένου.

Ο Dimitrov βέβαια έχοντας συναίσθηση της αναλυτικής βάσης που ακολουθεί είναι απολύτως σαφής. Συμμαχούμε με τη σοσιαλδημοκρατία ενάντια στο φασισμό και όλοι μαζί με τη φιλελεύθερη αστική τάξη ενάντια στο πόλεμο. Είναι μια πολιτική που παρεμβάλλει στάδια πριν μετάβαση στο σοσιαλισμό. Τα στάδια εξαρτώνται από το βαθμό ανάπτυξης του καπιταλισμού και διαχωρίζονται σε εθνικοαπελευθερωτικά, δημοκρατικά και εν τέλει σοσιαλιστικά. Το κείμενο της μειοψηφίας ποια θέση παίρνει σε αυτό το ζήτημα; Ο σ. Κοσμάς και ο σ. Μάρκου λένε ότι η δική τους θέση δεν έχει καμία σχέση με τη θεωρία της εξάρτησης και των σταδίων και ότι η αναφορά μου αποτελεί διαστρέβλωση. Όμως την ίδια ώρα ο σ. Κοσμάς με εγκαλεί παραθέτοντας στο άρθρο του το ακόλουθο απόσπασμα για την «αριστερή συμμαχία»:

«Συμμαχία»: «[...] σέβεται την αυτοτέλεια των άλλων δυνάμεων». Για την ακρίβεια, σημαίνει ποιοτικά διαφορετικούς βαθμούς συμφωνίας και αυτοτέλειας του καθενός, σε σχέση με ένα πολιτικό μέτωπο, το οποίο απαιτεί πολύ ανώτερους. Για αυτό τονίζεται ότι η πρόταση για Συμμαχία επιβάλλει, επιτρέπει και “περιφρουρεί” την απαραίτητη προγραμματική, πολιτική και οργανωτική αυτοτέλεια της επαναστατικής αντικαπιταλιστικής και αντιιμπεριαλιστικής Αριστεράς»

Είναι ακριβώς η λογική της Comintern και του minimum προγράμματος (που σημαίνει «ποιοτικά διαφορετικοί βαθμοί συμφωνίας και αυτοτέλειας»). Η μόνη θεωρητική βάση που νομιμοποιεί πολιτικά το minimum πρόγραμμα είναι εκείνη των σταδίων. Η λογική είναι ότι αφού ένα δημοκρατικό στάδιο, που αφορά στόχους που υλοποιούνται εντός του καπιταλισμού, προηγείται του σοσιαλισμού, οι στόχοι περιλαμβάνονται στο «minimum

πρόγραμμα». Αντίστοιχα οι στόχοι που προϋποθέτουν την επαναστατική υπέρβαση του συστήματος περιλαμβάνονται στο «maximum πρόγραμμα». Όσο και να το επιχειρείτε σύντροφοι είναι πολύ δύσκολο να αποδέχεστε ένα αναλυτικό σχήμα και να αρνείστε τα πολιτικά του συμπεράσματα. Αργά ή γρήγορα, με τον έναν ή τον άλλο τρόπο ερχόμαστε αντιμέτωποι με το πολιτικό δια ταύτα. Στη λογική του σχήματος Ιμπεριαλισμός-Εξάρτηση δεν είναι άλλο από τη λογική των «λαϊκών μετώπων» και την αναγκασία για εσάς συμμαχία με τα κόμματα του αριστερού ρεφορμισμού.

Η συμμαχία μάλιστα είναι προαπαιτούμενο της πολιτικής που εισηγήσθε. Με άλλα λόγια πρέπει να γίνει «ντε και καλά» σ. Κοσμά. Διότι όπως παραδέχεται το απόσπασμα του άρθρου σου που παραθέτω, πρέπει να είμαστε διατεθειμένοι να τα βρούμε σε επίπεδο κοινών σημείων για «συμφωνίες διαφορετικού βαθμού και αυτοτέλειας» με τις δυνάμεις του αριστερού ρεφορμισμού. Μόνο κάποιος που πιστεύει ότι πρέπει να τα βρει ντε και καλά συζητά συμμαχίες στη βάση κοινών σημείων πώς να το κάνουμε.

Είναι περίεργο ότι σε αυτό το πλαίσιο ενώ ο σ. Κοσμάς αναφέρει, ως αριστερούς ρεφορμιστές, το Μελανσόν, το Λαφοντέν και το (παλαιό) Σύριζα δεν αναφέρει τη ΛΑΕ. Μάλιστα μας ενημερώνει σε άλλο σημείο του άρθρου του ότι συνειδητά δεν αναφέρονται στο ΚΚΕ και τη ΛΑΕ τα κείμενα των συντρόφων της «μειοψηφίας». Ο λόγος είναι ότι δεν μιλούν για «μέτωπο» αλλά για «συμμαχία». Ισχυρίζονται ότι οι δυνάμεις της αντικαπιταλιστικής αριστεράς θα έχουν δορυφορικό ρόλο σε ένα μέτωπο με τις δυνάμεις του αριστερού ρεφορμισμού. Με αυτόν τον τρόπο ισχυρίζονται ότι, παρόλο που δέχονται να συνεργαστούν μαζί τους στη βάση ενός minimum προγράμματος, εξασφαλίζουν την αυτοτέλειά της αντικαπιταλιστικής αριστεράς.

Νομίζω σ. Κοσμά ότι υποτιμάς και τη δική μου νοημοσύνη και τη δική σου με αυτά τα επιχειρήματα. Το πρόβλημά μας δεν είναι αν θα κρατήσουμε το μαγαζάκι μας μαζί με κάποια κοινοβουλευτική εκπροσώπηση, αλλά το πώς θα σφραγίσουμε τις αντιθέσεις τον καιρό της κρίσης. Αυτό που θα πρέπει να μας ενδιαφέρει λοιπόν είναι να κάνουμε τους στόχους του προγράμματός μας υπόθεση του εργατικού κινήματος και της μετωπικής συμπόρευσης. Σε αυτό το πλαίσιο πρέπει να επιδιώξουμε συμμαχίες παίρνοντας το πολιτικό ρίσκο να αποτύχουμε αν δεν είμαστε επαρκείς για τους στόχους που έχουμε αναλάβει. Οι συμμαχίες αυτές όμως πρέπει να έχουν προγραμματική βάση και όχι κοινά σημεία.

Όμως το δίπολο Ιμπεριαλισμός- Εξάρτηση δεν έχει μόνο διεθνή διάσταση έχει νόημα και στο πλαίσιο του αστικού έθνους/κράτους. Η πολιτική που προκρίνει σε αυτό το περιβάλλον εξαρτάται από το βαθμό ανάπτυξης του καπιταλισμού στη συγκεκριμένη χώρα. Η λογική

είναι σχετικά απλή στις εξαρτημένες χώρες. λόγω χαμηλού βαθμού μονοπωλιακής συγκέντρωσης του κεφαλαίου, υπάρχουν σημαντικά ενδιάμεσα κοινωνικά στρώματα (αγρότες, μικρομεσαίοι κλπ.) που υφίστανται τις συνέπειες της ιμπεριαλιστικής εκμετάλλευσης. Αυτά τα κοινωνικά στρώματα και οι πολιτικοί τους εκπρόσωποι είναι οι εν δυνάμει σύμμαχοι της εργατικής τάξης. Άρα στις εξαρτημένες χώρες τα πολιτικά μέτωπα είναι απαραίτητα, αντίθετα σε ιμπεριαλιστικές χώρες όπου η εργατική τάξη είναι πλειοψηφία το βάρος πέφτει στο επαναστατικό υποκείμενο και την πρωτοπορία του.

Ο σ. Κοσμάς λέει στο άρθρο του ότι η μειοψηφία θεωρεί ότι η Ελλάδα δεν είναι εξαρτημένη χώρα και ότι έχω λανθασμένα ερμηνεύσει τη σχετική αποστροφή του κειμένου τους. Αν ισχύει αυτό που λέει τότε η Ελλάδα είναι ιμπεριαλιστική χώρα και για τους συντρόφους της «μειοψηφίας» και με βάση το δικό τους σχήμα δεν υπάρχει λόγος για την επιδίωξη πολιτικών μετώπων. Αντίθετα πρέπει να επιδιώξουμε ιδεολογικές συμμαχίες όπως το αντικαπιταλιστικό μέτωπο που προτείνει η «πλειοψηφία». Ο σ. Κοσμάς μοιάζει να έχει μια αντιφατική θέση στο ζήτημα. Από τη μια υπογράφει ένα κείμενο που ισχυρίζεται ότι ο παγκόσμιος καπιταλισμός μπαίνει σε περίοδο οικονομικού προστατευτισμού από την άλλη εκτιμά ότι με την «...κυριαρχία των πολυεθνικών πολυκλαδικών μονοπωλίων, [και με] τις ποιοτικά εξελισσόμενες καπιταλιστικές ολοκληρώσεις... ο καπιταλισμός μετασχηματίζεται ποιοτικά.». Καλέ μου σύντροφε δεν γίνεται να συμβαίνουν όλα αυτά συγχρόνως, και προστατευτισμός και πολυεθνικά μονοπώλια και καπιταλιστικές ολοκληρώσεις. Το αναλυτικό σχήμα που έχετε υιοθετήσει σας περιορίζει. Στο πλαίσιο της εκτίμησης για κυριαρχία του προστατευτισμού μπορείτε να απαντήσετε μόνο στο ακόλουθο δίλημμα: ή η Ελλάδα είναι ιμπεριαλιστική χώρα, και συμφωνείτε με την «πλειοψηφία» του NAP ή είναι εξαρτημένη οπότε η επιδίωξη πολιτικών μετώπων είναι απαραίτητη. Αν αυτό το αναλυτικό σχήμα δε σας καλύπτει αλλάξτε το.

Αυτό ακριβώς προτείνω και σε εσάς και στην «πλειοψηφία» και αυτό είναι μια συντροφική παραίνεση και πολιτική πρόταση και όχι μια κακόβουλη προσωπική επίθεση όπως άδικα με κατηγορείτε. Μάλιστα δεν προτείνω κάτι άγνωστο, το αντίθετο προτείνω την αναβάθμιση του Μεταβατικού προγράμματος της ΑΝΤΑΡΣΥΑ ως βάση πολιτικής ενότητας και μετωπικής συμπόρευσης.